

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Narocnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Genjene gg. naročnike

kateri dosedaj še tudi za lansko oziroma pretečena leta

naročnine niso doposlali, uljudno prosimo, da to takoj storé, sicer jim bomo s prihodnjo številko list ustavili.

Upravništvo.

Dolenjskim junakom v spomin.

V raznih časnikih čitamo o junaških činih, ki so jih izvršili naši vrli vojaki na raznih bojnih poljih. Oteti je treba pozabljivosti tudi to, kar so storili naši dolenski sinovi. Radi bomo priobčevali notice, ako se nam določijo zanesljive vesti naših vojakov.

Časniki so že objavili junaško smrt stotnika Kobeta. Ta junak je iz čislane rodbine novomeške. Njegova gospa mati Julija se zdaj piše Mramor.

Stotnik Ivan Kobe je bil vojak iz poklica. Prej je služil v nekem hrvaškem polku, a pred vojsko je bil prestavljen k 17. domobranskem inf. polku, ki ima sedež v Rzeszowu v Galiciji. Ta polk je bil pri oni armadi, ki je začetkom operirala v Rusko-Poljski. Za zdaj ni bilo mogoče še izvedeti za kraje, kod je hodil njegov polk, kajti pismena poročila, ki jih je pošiljal svoji gospej materi, ne imenujejo mest in vasi, koder se je pomikal. Dne 22. avgusta je stotnik Kobe poslal svoji materi vojaško dopisnico, na kateri piše: „Sinoči ob 3/4 8 h smo z neizmernimi „hura“-klici prekoračili mejo in smo zdaj zdravi in veseli v Rusiji. Sedaj gre vedno naprej! Stanujem danes v eni od kozakov požgani vasi čisto dobro. Par skednjev je ostalo. Živimo izvrstno.“ — Drugi dan je odposlal drugo dopisnico, v kateri omenja bližnjo bitko. Na dopisnici

so še nekateri njegovih tovarišev podpisani. Iz nerazločne pisave bi se smelo sklepati, da je bila ta zadnja postaja v Belgoraju blizu reke Wieprz. Na dopisnici je še pripisal: „24./8. Sredi boja-nadaljevanje in od zgoraj pa: „Ob bitki, ki smo jo slavno dobili, zdrav.“

Dne 24./8. pa v posebnem pismu poroča gospej materi: „Prvo slavno bitko dobili. Rusi so bežali kot nori, vse so od sebe vrgli, orožje, obleke itd. — Imeli smo gardo pred sabo in jih vrgli. Jaz sem z mojo kompanijo vzel eno baterijo in 196 Rusov, med temi 4 oficirje. Moji ljudje in jaz smo kar nori od veselja. Zgubili nismo dosti ljudi. Jaz 4 ranjene in nekaj jih še manjka. Moj konj je izginil. Bitka je trajala od 6. ure zjutraj do 7. ure zvečer. Artilerija naša je streljala, da je bilo veselje. — Rusi streljajo slabo, vse previsoko. Naši so jih vsega nekaj tisoč vjeli včeraj, in ranjenih in mrtvih je polno. Spali bomo danes na bojnem polju. Jaz z mojimi ljudmi pri vzetih topovih. Zdrav sem in vesel.“

Iz tretjega pisma, ki ga je stotnik Schwinger, sin bivšega tukajšnjega deželno-sodnega nadsvetnika pisal dne 29. avgusta gospej materi, se sme sklepati, da je bil stotnik Kobe še-le pozneje ranjen, najbrže med 25.—do 27. avgustom. Kajti stotnik Schwinger piše: „Dne 28. avg. sem srečal transport ranjencev, med katerimi je ležal tudi Vaš hrabri sin Ivan. Bil je v kljub težki rani dobre volje. Sovražnikova puška krogla ga je zadela v trebuh, ko se je ravno s svojo kompanijo, ki se je bila pod njegovim poveljstvom odlikovala, odpravil in hotel sovražnika naskočiti. Kot ranjenec se je zamešal med sovražnike. Šel sem z njegovim vozom v neki ruski samostan, ki je imel oddelek za bolnico ter oskrbel zdravniško pomoč. Zdravnik je izrekel ugodno prognozo. Vsled svojega opravljanja sem odšel, a se čez nekaj ur vrnil k njegovi postelji, bil je

še dobre volje. Še-le zvečer je tožil o bolečini. Oskrbel sem še zdravniško pomoč in pustil strežaja. A po noči se mu je shujšalo in prominul je 29. avgusta ob 5. uri zjutraj, previden s svetimi zakramenti za umirajoče... Pogumen in hraber oficir je padel na častnem polju. Kot junaka ga bo slavil njegov polk... Ivana je vojni kurat ob navzočnosti vseh oficirjev in moštva blagoslovil. Pokopan je bil na lepem prostoru ob gozdiču pri samostanu poleg grško-katoliškega pokopališča — v poseben grob, katerega so lepo uravnali, nanj zasadili križ, na katerem so s svincem zaznamovani potrebni podatki.“

Tam gori na poljski zemlji naj v miru počiva — slovenski junak. Srečen slučaj je, da mu je zadnje ure polajšal njegov mladostni prijatelj in vojaški tovariš stotnik Schwinger, ki je v kljub hudemu boju oskrbel zadnja poročila ter potolažil žalujočo rodbino. Bog čuvaj tudi tega slovenskega rojaka!

V Galiciji je našel tudi junaško smrt drug Novomešan, nadopolni Engelbert Ilvar, po svojem poklicu knjigovez. Služboval je nekaj časa tudi v Novem mestu pri J. Krajec nasl., nazadnje pa v Mohorjevi knjigoveznici v Celovcu, povsod kot zelo priden in marljiv pomočnik. Leta 1910. je bil potrjen k vojakom, lovski bataljon št. 7., komp. 2. Kot nadarjen in spreten vojak je kmalu napredoval do vodja in bil je vsled svoje zmožnosti že prvi na vrsti za narednika, pa še ni bilo prostora. — Sedaj je moral tudi on z drugimi našimi vojaki v Galicijo, kjer je vodil celo kompanijo sam nasproti sovražniku, ko ni bilo ravno višjega voditelja. Tu ga je pa le prehitro zadela krogla skozi čelo v možgane in obležal je takoj mrtev. Njegov zadnji klic je bil, kakor nam je pravil neki ranjenec-očividec: „Jezus, Marija!“ — in vojaka mučeniško srce je umrlo za vedno.

Po vsej pravici smemo upati, da je Marija našega vrliga slovenskega junaka takoj spremila v kraj večnega miru, saj je bil isti dan ravno njen praznik, osmi september. — Tako umirajo tudi v vojski naši hrabri vojaki v imenu Božjem. In da je tudi naš Engelbert umrl tako lepe in častne smrti za svojo domovino, to naj bode v tolažbo jokajočim njegovim starišem, bratom in sestram. — Pokojni je pisal svoji materi nazadnje dopisnico iz „Feldpošte št. 73“, na kateri je prisrčno pozdravljaj zraven svojih predragih tudi vse znanice in prijatelje, kakor da bi vedel, da je to zadnji pozdrav, ki ga pošilja v svoje rojstno mesto. In ko so mu stariši odpisali na to dopisnico, došla je ista nazaj s pretresljivo opombo: „Mrtev!“ — Ilvar ima še dva brata v vojski, starejšega Jožefa in mlajšega Alojzija. Le-ta zadnji se je tudi izučil knjigoveške obrti pri J. Krajec nasl. Notranji glas ga je posebno sedaj ob vojni vedno gnal za svojima bratoma v vojsko, češ, da se hoče tudi on enako njima vojskovati za dom in Avstrijo. — Vsa čast pa materi, ki je vzgojila tako hrabre in pogumne tri sinove-vojake!

Severno bojišče.

Na rusko-gališkem bojišču so združene avstro-ogrške in nemške bojne sile zopet pričele z ofenzivo. Nemške sile so ojačile avstro-ogrške brambne sile na levem krilu. Sedaj je gibanje napredovalo in uspeh je spoznati iz ruskega umikanja na obeh straneh Visle.

Prodiranje naših in nemških čet, ki sili Ruse na obeh straneh Visle k umikanju, bo kmalu prisililo sovražnika, da se umakne tudi s svojih drugih pozicij, ker bi sicer te prišle v veliko nevarnost. Ruska ofenziva, ki je bila strategično končana že z zavzetjem Lvova, napravlja sedaj prostor ofenzivi naših vojnih sil. Na posameznih točkah so že v teku hudi boji, ki se za nas ugodno vrše. Naše operacije na obeh straneh Visle uspešno napredujejo.

Na severnem ruskem bojišču so Rusi dobili nove čete, najbrž precej tudi iz Galicije, in sedaj prodirajo proti guberniji Suwalki, katero so Nemci zasedli. Generala Hindenburga čaka novo težko delo. Prične se v kratkem nov oddelek vojne. Naše čete bodo izkoristile svoje dosedanje bogate vojne izkušnje in bodo, kakor do danes, tudi v bodoče največ, kar je mogoče, storile.

Kam nameravajo Rusi na vzhodnem bojišču prodirati. Berolin, 3. okt. (Kor. urad.) Veliki glavni stan poroča 2. okt. zvečer: Na vzhodnem bojišču se pričakuje, da bodo Rusi pričeli prodirati čez Njemen proti guberniji Suwalki.

Hindenburg zopet porazil 4 ruske armadne zборе. Berolin, 4. okt. (Kor. ur.) Veliki glavni stan poroča 3. t. m. ob 10. uri zvečer: Na vzhodu so bili trije sibirski armadni zbori in deli 22. armadnega zbora, ki so se nahajali na levem krilu čez reko Njemen prodirajoče ruske armade, po dvakratnem zelo hudem boju poraženi. Nemci so vjeli 2000 neranjenih Rusov in zaplenili veliko topov in strojnih pušk.

Königsberg, 5. okt. Namestnik generalnega poveljstva v Königsbergu izpopolnjuje že objavljeno poročilo o zmagi čez Ruse: Rusi so bili v dvanajseti bitki pri

LISTEK.

„Ubijač...“

(Konec.)

„On, da! Res sem bil korenjak in fant od fare, ali pet bi jih bilo le preveč, da ni bilo njega. Ko smo se klepali in tolkli notri po sobi, je bil Tevželj vstopil skozi zadnja vrata in četudi je bil malo šepav na levo nogo, jih je vendar kar sproti vrgel dvojce venkaj skozi duri. V naglici fantje niso zapazili, da sva dva, in Lina je tudi molčala, drugega na srečo pa v hiši ni bilo. Pila sva potem ves večer in vso noč notri do belega dne. Prosil me je, naj ga ne izdam na sodniji, ker se ječe boji bolj kot živega pekla in tudi pri Lini, mi je obljubljal, da mi bo vedno šel „na roko“. No, kaj zato, če sem sedel dva ali tri dni več, kot bi bil morda sicer! Prijatelja sem le imel, na katerega sem se vedno lahko zanesel.“

„In ki vam je spravil nevesto v hišo.“

„Katero?“

„No, Lino! Ali ne?“

Tone se je veselo zasmel.

„Bog si ga vedi, kje gospodinja ona!

Ko sem prišel iz mesta je že davno ni bilo več pri Andreju. Tevželj mi je pravil ves žalosten in potr, da je odšla z nekim

Hrvatjarjem, ki ima doli za Kolpo žage in mline, prav kakor se poje v pesmi. Ali jo je Hrvat vzel ali ne, ve pač najbolje on sam.“

„In Jankelj Podbojev?“

„Na Vrbje onstran Gorjancev se je priženil. Dobro gospodari in lahko rečem, da takih prijateljev, kot sva midva, ne dobite kmalu v vsem to- in onostranskem Podgorju.“

Zopet so zapele čaše in zopet je Tone nalil.

Pred zidanico so se začeli koraki in otročji smeh; med vrati se je pojavila zala, mlada ženska. V naročju je nosila malo, morda leto dni staro dete, dočim se je je držal za krilo lep, približno trileten fantiček.

„Vidite, gospod vahtmojster, to je moja deca“, je rekel Tone ves srečen pri pogledu na svojo ljubezljivo družinico.

Mlada žena mi je segla v roko in tudi na njenem obrazu in v njenih očeh sem čital, da ob strani ljubečega in skrbnega moža ne pogreša ničesar.

„Pa kje ste jo dobili, Tone? Ta gotovo ni doma izpod vašega zvona!“ sem se pošalil.

„O, sem, sem!“ je odvrnila mlada žena veselo mesto svojega moža in zarudela.

„Iz njegove fare sem, iz njegove vasi!“

„Veste, kaj! Kadar se bom ženil, na mojo vero, pridem po dekle v vaše selo. Povsodi se bom lahko postavil in pobahal z njo! — Pa ste se tudi katerikrat stepli radi nje, Tone?“

Kmetica je med tem prisedla in jaz sem vzel fantiča naročaj. Moja svetla oprava mu je neznansko ugajala.

„Nikoli“, je odvrnil gospodar in natakal iz obilnega soda majoliko nanovo. „Pa, saj tudi treba ni bilo. Prvič je imel Jankelj takrat že svojo nevesto na Vrbju in je hodil k nji; ostalih se mi nobeden ni upal hoditi v zelnik, drugič pa, ko bi bil kateri poskusil, bi mu bila Hanca sama posvetila! Ali ne?“

Žena se je poredno namuzala. „Bog ve!“ je rekla, pri tem pa tako pogledala svojega moža, da smo se vsi trije prav od srca zasmeli.

Pozno v mrak so v zidanici na pri-sojnim pobočju starih Gorjancev tisto popoldne zveneli kozarci in se je v njih isknilo zlato vince. Solnce je bilo na večerni strani že davno vtonilo, ko se je „drugi gospod kolega“ poslovil od nekdanjega Brundovega „ubijača“ in njegove ženske ter jo sumljivo nerodnih korakov odmahal po jarkastih kolovozih proti domu.

Suwalkiju 1. in 2. oktobra popolnoma poraženi. Izgubili so 3000 vjetnikov in 30 topov, med njimi eno težko baterijo, veliko strojnih pušk, voz in konj.

Nemci rusko trdnjavo Ossowiec uspešno bombardirajo. Čez Berolin se poroča z vzhodnega bojišča: Ruske trdnjave pri Ossowiecu, ki tvorijo desno krilo močno utrjene trdnjavske čete Bobr-Narev-Bug, se neprestano obstreljujejo. Težki topovi nemške artilerije neprestano grme in bruhajo hud, uspešen ogenj na štiri utrdbe, ki stoje ob bregu in branijo prehod čez Bobr. Ogenj je zelo uspešen. Sovražnik se očitno ne more več dolgo držati.

Položaj na severu. Dunaj, 3. okt. Vojni poročevalec „Fremdenblatta“ poroča s severnega bojišča: Tu vlada splošno mnenje, da se bodo dogodki, pred katerimi stojimo, za nas ugodno razvili. Rusi so po zadnjih bojih zelo oslavljeni. Slabo vreme jim otežuje dovoz živil in municije. Skupno delovanje z nemškimi četami daje upanje, da bo orožje zveznih držav zmogovito.

Uspešen avstrijski izpad iz Przemysla. Dunaj, 1. okt. „Münchener Neueste Nachrichten“ poročajo: Avstrijska armada je napravila dne 26. sept. iz trdnjave Przemysl uspešen izpad. S tem so vse ruske laži nasprotnega značaja pobite.

Napetost med Srbijo in Bulgarijo.

„Südslavische Korrespondenz“ poroča: Bolgarski poslanik v Nišu, Čolakantić, je izročil Pašičevemu kabinetu noto, v kateri zahteva, naj hitro konča tiste razmere v Macedoniji, ki bulgarsko javnost trajno razburjajo. Te razmere bi lahko dovedle do izbruha ljudske nevolje, ker se zatirajo bulgarski rojaki v Macedoniji. Bulgarski poslanik je izjavil, da sedanje razmere zelo otežkočujejo bulgarski vladi, da ostane nevtralna in jo lahko dovedejo do drugih odredb.

Bulgarski listi pišejo, da hoče Bulgarija na vsak način okupirati Makedonijo, ker so preganjanja Bulgarov že dosegla svoj vrhunec. Po svojih informacijah, pravijo listi, da je dala Turčija za to že dovoljenje, ker je te dni prišlo v tem oziru do sporazuma. Rumunija se je zadnji čas odrekla bucareškemu dogovoru, tako, da ga sedaj držita še samo Srbija in Grčija. Gre za okupacijo srbskega dela Makedonije. Bulgari upajo, da bo šlo čisto lahko; pripravljani so pa tudi na daljšo vojno. Upajo, da Grčija Srbije ne bo branila, trozveza je že dala dovoljenje za okupacijo. Rusija tega ne bo dovolila, ali v teh razmerah je ne bo nihče za to vprašal.

Mine v Jadranskem morju.

Laška ribiška ladja potopljena. Rim, 1. oktobra. Listi poročajo iz mesta Rimini: Ribiška ladja „Michele Morosini“ je dne 29. septembra zvečer, 15 km od laške obali, na ribjem lovu zadela na plavajočo mino in se je potopila. Pri tem je utonilo 10 oseb.

Lahi love mine. Rim, 1. oktobra. Ministrstvo za mornarico je odredilo, da odplujeta iz Tarenta dve bojni ladji z vsemi pripravami za odstranitev pomorskih min.

Vojake ne bo zeblo.

Zimska oprava za našo armado. Velike naročbe na kožuhe. Naših vrlih, hrabrih vojakov pozimi ne bo zeblo, naj bo še tak mrz. Vojaška uprava je namreč naročila jako tople kožuhovalne telovnike iz moška in astrahana, v prvi vrsti pa iz jančjih kož. Doslej je pri različnih tvrdkah naročenih en milijon takih telovnikov. Telovniki so jako solidno napravljeni in se bodo nosili z dlako na znotraj. Sprejaj so dolgi 55 cm, zadaj pa 60 cm ter se s trakovi tesno privežejo k telesu, ki se na ta način brezpogojno zavaruje pred mrazom. Izdelava telovnikov se

je poverila različnim tuzemskim tvrdkam. Dobavni rok se je določil na konec oktobra. Velik del je že dogotovljen in se je izročil monturnemu depotu IV. v Kaiser-Ebersdorfu. Od tod se razpošljejo telovniki na posamezne čete v celih vagonih. Telovniki se izvrše seveda v različnih velikostih. Razen kožuhovalnega telovnika dobi vsak vojak topel trebušni pas iz flanele ali kamelje dlake.

Za kavalerijo je vlada naročila kratke kožuhe iz črnih jančjih kož za moštvo. Častniki naroče te kožuhe na lasten račun. Razen tega je vojno ministrstvo oddalo velike naročbe na snežne čepice in zapestnike ter na toplo spodnjo obleko. K zimski opremi moštva spada tudi odeja. Vsak vojak v Galiciji dobi gorko odejo. Naročene so ogromne množine škornjev, čevljev in perila in imajo mnogoštevilne tovarne s tem obilo dela. Posamezne tovarne za čevlje dobavijo n. pr. po 3000 do 6000 škornjev na dan. Škornji so namenjeni za kavalerijo in jezdečo artiljerijo. Infanteristi dobe zelo močne čevlje na zadrgo z debelimi podplati. Vsi škornji in čevlji so iz rjavega naravnega usnja.

Petrolej ni dražji

če mu primešaš „SVEALIN“, ki se dobiva za malo novcev v knjigarni Urb. Horvata v Novem mestu. „Svealin“ daje čudovito krasno belo luč in je poraba petroleja za 30 odstotkov manjša.

Boji za karpatske prelaze.

Ruski poizkus, udreti čez Karpate na Ogrsko, se sedaj lahko smatra kot popolnoma izjalovljen. Naše čete so pri prelazu Uzsok vrgle Ruse nazaj čez mejo, drugo poročilo pravi, da so bile ruske čete pri Ökörösmeszö popolnoma poražene in so se v neredu umaknile. Tudi pri Körösmeszö se vrše boji z Rusi, in kakor pravi uradno poročilo, bodo naše čete tudi tu kmalu vrgle sovražnika nazaj.

Ruski upadi na Ogrsko. Budimpešta, 4. oktobra. (Kor. ur.) Edina ruska kolona, ki se še nahaja na Ogrskem in ki je vpadla v deželo pri Körösmeszö, se je borila 3. t. m. z našimi obmejnimi stražnimi oddelki, ki so bili napram Rusom v veliki manjšini. Ker šele sedaj prihajajo ojačenja na to črto, ki je od središča zelo oddaljena, so se morale naše obmejne straže umakniti do Hossomezö, kjer bodo s pomožnimi četami, ki so še na potu, napravile, kakor je pričakovati, tudi tej epizodi konec. Ker so se naše čete umaknile do Hossomezö, je bilo treba Marmaros-Sziget začasno izprazniti. Uprava komitata posluje v Husztu; ko bodo Rusi vrženi nazaj, se bo vrnila v Marmaros-Sziget. V ostalih karpatskih prelazih so bile naše čete povsod zmagovite.

Boji pri Uzsoku končani. Dunaj, 4. oktobra. Pobočnik generala, ki je poveleval našim četam, katere so bile odposlane proti Rusom, ki so vpadli čez prelaz Uzsok, je dopisniku „Neue Freie Presse“ izjavil, da so se boji predvčerajšnjim končali. Ruske izgube so zelo težke, vpad se je izvršil v petek iz Sianki. Rusi so imeli eno in pol brigade ter nad 16 topov.

Naše zmage proti Rusom na Ogrskem. Budimpešta, 2. okt. Ogrski brzojavni in korespondenčni urad javlja: Nadžupan okraja Marmaros naznanja, da so naše čete v okraju Ökörmező v zmagoviti bitki premagale v Marmaros vpadle Ruse. Sovražnik se je v neredu umaknil proti meji. V Ökörmező in okolici sta zopet vpostavljena red in promet. Naše v okolici Körösmeszö zbrane čete so tudi pričele boj z Rusi, katere bodo v kratkem pregnale.

Uspešni odpor proti ruskemu vpadu na Ogrsko. Budimpešta, 30. sept. Ogrski brzojavni in korespondenčni urad javlja iz Ungvaraz dne 29. septembra: Včeraj opoldne je prišel višji štabni častnik iz Ungvara sem ter je poiskal nadžupana

grofa Sztaraja, kateremu je uradno javil, da so boji naših čet v Uzsoku tekem noči in včeraj zjutraj bili uspešni. Posrečilo se je sovražnika potisniti nazaj, tako, da se je moral ta umakniti do Sianki. Uzsoški prelaz je zopet v naših rokah. V bojih okoli Uzsoka so imeli Rusi jako velike izgube. Sedaj ni na ozemlju komitata Ung nobenega Rusa več. Ojačenje čet, ki stražijo mejo, se nadaljuje.

Strašen potres v Mali Aziji.

2500 oseb izgubilo življenje. (Kor. urad.) Glasom uradnih brzojavk, ki so došle notranjemu ministrstvu, se je zadnje dni pripetil v Bonduru in Sparti (Vilajet Konia v Mali Aziji) močan potres. — Lahni potresni sunki se še neprestano ponavljajo. Posebno hud je bil potres v Bonduru in okolici. Natančno število ni znano, a sodi se, da je 2500 oseb zgubilo življenje. Vlada in Rdeči polumesec sta uvedla pomožno akcijo za prizadeto prebivalstvo.

Ugoden položaj na jugu.

Dve črnogorski brigadi poraženi. Dunaj, 4. oktobra. Uradno se poroča: V vzhodno Bosno vpadle srbske in črnogorske sile so nas prisilile, da smo poslali v te kraje, ki leže na strani kraja glavne odločitve, naše vojne moči.

Prva tam vpeljana akcija se je končala z velikim uspehom. Dve črnogorski brigadi, spužka pod poveljstvom generala Vukovića in zetska pod generalom Rajevićem sta bili po hudih dvanajstih bojih popolnoma poraženi in vrženi proti Foči. Črnogorci v silni zmešnjavi beže čez mejo. Obe brigadi sta morali prepustiti našim ves svoj tren in znatne zaloge, katere so naplenili po Bosni. Tudi pri tej priliki smo našli več naših padlih vojakov, ki so bili odposlani kot prednje straže, med njimi nekega praporščaka, ki so bili vsi na zverinski način pohabljeni.

Pri akciji, ki je bila vpeljana na severnem delu, je pol našega bataljona ujelo celoten srbski bataljon. — Potiorek, feldcajgmojster.

Pašić prosi Grčijo pomoči. Dunaj, 5. oktobra. Pašić je zaman prosil Grčijo pomoči. Brzojavil je, da postaja stanje srbske armade vsak dan bolj obupno. Kažejo se že znaki narodne katastrofe.

Narodna izdajica izdala tudi cesarja.

Znani italjanski avijatik Widmer je pobegnil iz avstrijske vojaške službe v Italijo. Widmer je bil še tako predrzen, da se je v italijanskem časopisju pobahal s tem svojim ostudnim zločinom.

Widmerjev oče je rodom iz Senožec na Kranjskem, po rodu trd Slovenec, ki je prišel v Trst in tu izpočetka se čutil toliko slovenski, da je oddal svojega sina Janezka v slovensko šolo Družbe sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu. Pozneje se je oče poitaljanil, vzel sina iz slovenske šole in ga dal v italjanske šole. Kdor je izdajalec svojega rodu in svojemateri je zmožen vsakega tudi najgršega drugega zločina, tudi izdajstva svoje domovine, svojega cesarja, tak človek je zmožen najostudnejše veleizdaje. —

Nemško-belgijsko bojišče.

Obupen položaj v Antwerpnu.

Listi priobčujejo opis položaja v Antwerpnu, glasom katerega ondi na glavnih oestah razdirajo kameniti tlak in grade barikaade. Iz okolice prihajajo neprestano begunci, ki nudijo grozen pogled. — Pod varstvom noči so odšli dne 4. t. m. vojaki s težkimi ladijskimi topovi iz mesta v bojno črto. Da bi ne dali prilike Nemcem za orijentacijo, se plinove svetilke ugašajo že ob

7. uri zvečer. Ob isti uri morajo biti zaprte tuji trgovine in kavarne. Električna cestna razsvetljava je popolnoma odpravljena. — Belgijska vlada je nasvetovala, naj žene in otroci zapuste Antwerpen.

Uspešni boji pred Antwerpnom. Velika bitka med Brusljem in Antwerpnom. Berolin, 3. oktobra. (Kor. urad.) Veliki glavni stan poroča 2. t. m. zvečer: Pred Antwerpnom sta bila včeraj popoldne ob 5. uri zavzeta forta Vavre, Saint Catherine in reduta Dornveldt z vsemi medsebojnimi utrjenimi deli. Fort Vaelhen je obkoljen. Važno opirališče na zahodu Termonde je v naših rokah.

Veliko pozornosti vzbujajo sedaj obstreljevanje antwerpenskih fortov. Nemci so poleg mesta Mecheln zasedli tudi več vasi v bližini. Na tisoče prebivalcev je pobegnilo v Antwerpen in na Nizozemsko. Na nizozemski meji se je zadnje dni pogosto slišalo pokanje strojnih pušk. Nemške čete so prodrle skoro do Tournhouta, ki leži severovzhodno od Antwerpna.

Nemci skušajo vse sedaj še na bojnem polju se nahajajoče belgijske čete pognati v okrožje antwerpenskih utrdb, da potem prično oblegati Antwerpen. Od treh strani prodirajo nemške čete proti Antwerpnu: od zahoda pri Aalstu, katerega so prebivalci zapustili, in Termonde; od juga iz smeri Mecheln; na vzhodu pa skušajo izvojevati prehod pri Tournhoutu.

Iz Kodanja poročajo, da se je pričela nova bitka med Antwerpnom in Brusljem, ki se bije vzhodno od Termonde med kraji Merchtem, Londerzeel in Buggenhout. Vsi ti kraji leže nekako v sredini med mesti Bruselj, Mecheln in Termonde južno od Antwerpna. Cela belgijska divizija je z vsem trenom izpadla iz Antwerpna.

Avstrijske motorne baterije pred Antwerpnom. „Grazer Volksblatt“ poroča: Iz zasebnega poročila nekega avstrijskega topničarja posnemamo, da so tiste motorne baterije, ki so se tako uspešno udeležile premaganja nemške obmejne trdnjave Maubeuge, dobile povelje, da se odpeljejo pred Antwerpen, ki ga bodo obstreljevale. Težki možnarji so že v svojih postojankah postavljeni in že nekaj dni sodelujejo pri napadih na prve tri antwerpenske utrdb.

Antwerpen pred padcem. Iz Berolina poročajo uradno 4. oktobra: Pri napadu na Antwerpen so nadalje padli forti „Liore“, „Wälchem“ in „König Hookl“ in vse redute, ki ležijo med temi forti. Naši so pri tem zaplenili 30 topov. V zunanji pas utrdb napravljena odprtina dovoljuje, da lahko prenesemo napad na notranjo utrdbo črto in mesto samo. — S tem padcem bo končan belgijski odpor in močne nemške sile, ki so sedaj potrebne za obleganje Antwerpna, bodo proste in jih bodo Nemci lahko porabili drugod. En cilj sedanje vojske bo s tem za Nemčijo dosežen. Padec Antwerpna bo pa imel tudi posledice za pomorsko vojsko.

Zopet novi forti zavzeti. Berolin, 6. oktobra. (Kor. urad.) Veliki glavni stan poroča 5. oktobra zvečer: Pred Antwerpnom sta utihnili forta Kessel in Brochem. Mesto Lierre in železniški fort na progii Mecheln-Antwerpen sta zavzeta.

Nemci zaplenili pred Antwerpnom 330 topov. Berolinski listi poročajo, da so Nemci zaplenili pred Antwerpnom 330 belgijskih topov. Nemški zrakoplovci so metali v mesto proklamacije, v katerih se zahteva predaja trdnjave, da se prepreči prelivanje krvi.

Belgijski kralj beži iz Antwerpna. Köln. „Kölnische Zeitung“ poroča iz nizozemske meje, da tamkaj pričakujejo belgijskega kralja. Kraljevi arhivi so poslani iz Antwerpna v Ostende.

Obkoljena belgijska četa. Rotterdam, 6. oktobra. Neko belgijsko četo je pri Tournbride nemška artilerija obkolila.

Vse znance in prijatelje prosimo za dopise o ranjenih in padlih Dolenjcih.

Domače in tuje novice.

Cvetlični dan priredijo prihodnje nedeljo, dne 11. oktobra v Novem mestu in v Kandiji podružnica Rdečega Križa in Krajevni gospejni odbor za preskrbo armade v vojski. Čisti dobiček se uporabi za napravo zimske obleke za armado v vojski. Predsednik podružnice Rdečega Križa Rechbach.

Umeščeni so bili č. gg.: dne 30. septembra Ign. Žust, župnik na Polšniku na župnijo Ajdovec, dne 1. oktobra Franc Pešec, župnik na Krki na župnijo Šmarje in Franc Vrhovec, kaplan pri Sv. Petru v Ljubljani, na župnijo Krko. Premeščena sta gg. kaplana Edvard Šimic iz Šmarja k Sv. Petru v Ljubljani in Ivan Noč iz Trebnjega v Šmarje. Sprejet je bil v ljubljansko škofijo in nameščen za kaplana v Trebnjem č. g. Jožef Kranjc.

Padli in ranjeni Novomeščani. V bojih na severu so po dosedanjih poročilih padli stotnik Kobé, Engelbert Ilovar, nadpaznik Kalan in paznik Kron; ranjen pa je poročnik Jazbec Marijan. Glede padlih je poročilo zanesljivo o Kobetu in Ilovarju; o drugih še ni nič gotovega, ker se lahko nahajajo tudi v vojnem ujetništvu. Enemu zadnjih transportov ranjencev se je pridružil maroder 17. pešpolka iz Galicije Blažič iz Novega mesta.

Ranjeni Dolenjci. Janez Jordan iz Mršeče vasi pri Dobravi, obč. Raka, bramb. polk 27, 7. komp., a že okreval ter se vrnil. Rangus 27. bramb. polk, doma od Šentjerneja. — G. Kušljan je bil ranjen na nogi v bitki pri Grodeku. Zdravi se na domu v Kandiji. — G. Janez Težak, posestnik Dol pri Suhoru št. 2., v bolnici v Ljubljani.

Poveljnik je postal neke kompanije g. prof. Maks Sever, ki se je že ves čas hrabro bojeval na srbskem bojišču, kakor piše sam svoji g. soprog. Bil je že v najhujšem ognju, vendar še doslej ni dobil nikake poškodbe. Po njegovem predzadnjem pismu je posneti, da je bil pri zavzetju nekega visokega hriba v Srbiji, kojega sedaj drži pred srbskimi napadi. Stanujeta skupaj z bivšim novomeškim avskultantom Barletom v neki kolibi narejeni iz ilovice in kolja. Pred kratkim je zopet poslal dopisnico domov, v kateri javlja, da ga je napadla nekoliko disenterija. Upamo pa, da kmalu okreva in da ga Bog ohrani vsega hudega.

Na južnem bojišču se nahaja preč. g. p. Janez Žurga, novomeški frančiškan, ki je še dosedaj popolnoma zdrav.

Glas iz občinstva. Novo pokopališče je do mala dovršeno. Ali bi ne kazalo v ožgled morebitnim potrebam kmalu je otvoriti?

Gimnazija. Učencev je letos na gimnaziji 246 rednih, 8 privatistk in eden privatist. V vojni službi je petero profesorjev: M. Sever, A. Lovše, Dr. M. Šerko, F. Stopar, Dr. J. Rožman. V vojakih so dalje osmošolec J. Gerčar, sedmošolca L. Kastelic in J. Kolbezen, četrtošolca A. Pureber in R. Oswald. Pri zadnjem naboru pa so bili potrjeni: šestošolec Strnad, sedmošolci Furlan, Grden, Kordiš, Lovšin, Marjetič, Pristav, Viher in osmošolec Skušek.

Molitveni dan za celo Avstrijo se je ob godu presvetlega cesarja obhajal prav slovesno. Naše mesto je bilo vse v zastavah. Slovesne službe božje v kapiteljski cerkvi so se udeležila vsa oblastva. Med dostojanstveniki smo opazili tudi konteradmirala Del Adami, ki je na obisku pri svojem zetu g. baronu Rechbachu. — P. n. g. proš je v pridigi pojasnil pomen tega dne ter povabil vernike k molitvi. Zvečer je bil slovesni sklep. — Cel mesec oktober ob 6. zvečer je rožnovenska pobožnost tudi za srečen izid naših vojska.

Osebna vest. G. strokovni učitelj na Grmu Malesek je bil tudi v poklican v

vojsko kot rezervni poročnik. Na severnem bojišču je bil lahko ranjen, prišel na odmor na Grm, a se je 8. oktobra zopet vrnil k svoji četi.

O strokovnem učitelju g. Zdolšek pa od 25. avgusta ni nobenih poročil več.

O pleterskem samostanu so se oni teden tudi po našem mestu raznašale čudne govornice. A komisija, ki je bila tjakaj poslana, ni našla nič sumljivega. Obrekovalec je baje že pod ključem.

Razglas o sprejemu učencev v kmetijsko šolo na Grmu. Meseca novembra se prične na Grmu novo šolsko leto za učence zimske in letne šole. Zimska šola traja dve zimi od novembra do konca marca, letna šola celo leto od novembra do konca oktobra. Učenci plačujejo na mesec za hrano in stanovanje po 30 K. Podpore potrebni sinovi kranjskih posestnikov se sprejemajo tudi na prosta mesta. Prošnji za sprejem in za prosta mesta je priložiti: 1) rojstni list, 2) zadnje šolsko izpričevalo, 3) zdravniško izpričevalo o telesni sposobnosti, 4) izpričevalo o lepem vedenju, 5) izjavo starišev ali varuha, s katero se zavezujejo plačati stroške šolanja. Prošnjo, ki je koleka prosta, je poslati ravnateljstvu šole na Grmu do 25. oktobra t. l. — Od deželnega odbora kranjskega v Ljubljani, dne 25. sept. 1914.

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico, reg. zadruga z neomejeno zavezo, je imela v mesecu septembru denarnega prometa K 51.682.36. Vložilo je 35 strank K 7075.96, a dvignilo 128 strank K 16.415.22. Posojil je bilo danih 8 strankam K 8560. Skupno število članov je 2281.

Družba sv. Mohorja. Družba sv. Mohorja v Celovcu je ravnokar pričela razpošiljati družbene knjige za leto 1914. Cenjeni udje prejmejo letos naslednji književni dar: 1. Koledar za leto 1915. 2. Mesija, 1. zvezek. 3. Mladim sreem, 2. zvezek. 4. Zgonovina slovenskega naroda, 4. zvezek. 5. Slovenske Večernice, 68. zvezek. 6. Duhovni boj. Družba se bo potrudila, da prejmejo častiti udje knjige kolikor mogoče hitro. Letošnje knjige se bodo razposlale po sledečem redu: 1. Krška škofija. 2. Razni kraji. 3. Goriška nadškofija. 4. Tržaško-koprška škofija. 5. Lavantinska škofija. 6. Ljubljanska škofija. Vsak družbenik naj prejme svoje knjige v tisti župniji, v kateri se je vpisal. Na poznejše izpembe stanovišča se pri tolikem številu družbenikov ni moglo ozirati. Cenjene gospode poverjenike nujno prosimo, naj po prejemu „aviza“ pošljejo takoj po knjige na železniško postajo, da ne bo sitnih reklamacij, ki povzročajo Družbi samo zamudo in nepotrebnih stroškov. Vsem č. gg. poverjenikom, ki prejmejo po železnici po več zabojev, vljudno naznanjamo, da se nahaja zapisnik udov vedno v zaboju z najnižjo številko. Vsakemu zavoju so tudi priložene vpisovalne pole Družbe sv. Mohorja za prihodnje leto. Potrtilne listke bomo za naprej pošiljali le onim č. gg. poverjenikom, ki jih izrecno zahtevajo. Stroške, katere so imeli č. gg. poverjeniki za odposlatev denarja in prejem knjig, morajo jim posamezni udje povrniti. One č. gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbini tiskarni, prosimo, naj čim preje pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora. Družba sv. Mohorja se letos še posebej vljudno obrača na vse č. gg. poverjenike z iskreno prošnjo, da z nabitranjem udov in denarja za prihodnje leto pričnejo takoj pri oddaji letošnjih knjig in nabrano udnino takoj pošljejo po priloženi položnici. Ker je družbena tiskarna z natiskom knjig za prihodnje leto že pričela in mora potrebni papir in druge potrebščine pri prejemu takoj v gotovini plačati, zato vse velečastite gospode poverjenike in ude lepo prosimo, da naši nujni prošnji z ozirom na sedanje izredne razmere gotovo ugodijo.

Družba sv. Mohorja v Celovcu.

Naši izseljenci, ki so se vračali iz Amerike v domovino so v ujetništvu na Francoskem. Tako piše neki naš rojak svojim domačim v Št. Rupertu na Dolenjskem. Med drugim pravi, da se ujetnikom ne godi dobro, za hrano dobivajo le kruh in vodo. Francozi so jim pobrali tudi ves denar z obljubo, da ga dobe nazaj, ko bodo zopet prosti.

Brezplačen prevoz. Dunaj, 1. okt. Železniško ministrstvo je dovolilo brezplačen prevoz za darila, ki so namenjena armadi.

Sodnijska obravnava proti morilcu nadvojvode Frana Ferdinanda Principu in 25 sokrivcem se prične v Sarajevu dne 12. tega meseca.

Sorodniki ranjencev dobe polovični vožnji listek. Železniško ministrstvo je izdalo novo naredbo, ki ima veljavo od dne 4. oktobra dalje. Starši, otroci, žena ali pa bratje in sestre ranjenih ali pa bolnih vojakov imajo pravico do polovice vožnjega listka na železnicah, po katerih se peljejo ranjence obiskat. Ta pravica pa velja samo za daljavo nad 50 km.

370 ranjencev z južnega bojišča je 2. okt. ob pol 12. uri ponoči pripeljal posebni vlak v Ljubljano.

Dopisovanje z našimi vojnimi ujetniki in z našimi v sovražnikovih državah interniranimi državljani. Navadna pisma do teže vključno 100 gramov in poštne dopisnice se lahko pošiljajo poštne prosto tistim vojnim ujetnikom in internirancem, ki se nahajajo v Rusiji, Srbiji, Črnigori, Belgiji, Franciji in v Veliki Britaniji. Priporoča se, naj se naslovi teh pošiljatev napišejo izključno z latinskimi črkami in naj se na naslovni strani zgoraj razločno napiše opazka: „Prisonnier de guerre“.

Beguncev iz Galicije je sedaj na Kranjskem okoli 2600, vstevši ravnokar došli transport 400 beguncev. Nastanjeni so v okrajih Postojna (največ), Logatec, Kranj, Radovljica, Kamnik, Ljubljanska okolica, Krško, Novo mesto, Črnomelj, Litija.

Angleška zahteva, da se morajo Dardanele odpreti. Carigrad 1. oktobra. Angleški poslanik je zahteval, da se morajo Dardanele odpreti. Turška vlada je izjavila, da je pripravljena to storiti, če Angleška odpravi izpred Dardanel svojo mornariško policijo in odpokliče vojne ladje. Rusija se bo najbrže pridružila nastopu Angleške.

Angleži zopet izgubili eno veliko križarko. Rim, 2. oktobra. „Italia“ poroča iz Londona: Admiraliteta uradno poroča, da se je potopila velika bojna ladja „Australija“, ki pripada avstralskemu vojnemu brodogradu. Razlogi potopa niso znani.

Odločna Bolgarija. Poluradna sofijska „Narodna prava“ poroča: Ruski poslanik Savinski je bulgarsko vlado prosil, naj dovoli, da sme Rusija skozi Bolgarijo voziti vojni material v Srbijo. Ministrski predsednik Radoslavov je pa prošnjo, sklicujoč se na člen 3. haaške konvencije, odklonil, ker je Bolgarija strogo nevtralna.

Srbske krogelje. Neki vojak je pokazal srbske krogelje, ki jih je prinesel s sabo z bojišča v Srbiji. Krogelje, ki se jih poslužuje redna vojska, so francoskega izvora, dolge in tanke — kaliber 7 mm — kakor se spodobijo za boj med kulturnimi armadami. Temu nasproti pa se poslužujejo četaški lopovi krogelj, ki so naravnost strašne. To so svinčene krogelje 1 1/2 cm premera in bodičaste. Lahko si je misliti, kako strašno rano zada taka krogelja in kar je najhuje: rano tudi zastrupi.

Ultimatum Angleške egiptovskemu kedivu. Carigrad, 1. okt. Angleška je poslala egiptovskemu kedivu, ki se nahaja v svoji poletni vili v Carigradu, ultimatum, da mora tekom 48 ur zapustiti Carigrad.

Poljske legije. Poljske prostovoljne legije štejejo že do 20.000 mož; vsi legionarji so se že bitk udeležili.

Bolgarski Rdeči križ za avstrijske ranjence. Sofija. Bolgarski Rdeči križ je daroval avstrijskemu 25.000 levov.

Egipčanska vlada odstavljena. Listi poročajo, da je Anglija slednjič razkrinkala: odstavila je egipčansko vlado ter jo nadomestila z angleško vojaško upravo.

Zopet parnik žrtev mine. Lloyd poroča iz Ostende, da je angleški parnik Dawdon na potu iz Hulla v Antwerpen v noči od 2. na 3. oktobra zadel ob mino in se potopil. Devet mož pogrešajo, osem mož je sprejel na krov nek ribiški čoln in jih pripeljal v Ostende.

Potopljena ruska križarica. Stockholm, 2. oktobra. Iz Borkeepinga poročajo, da je bila potopljena neka ruska križarica starega tipa.

Belokranjski vestnik.

Ranjena Črnomaljca. Ranjena sta Teodor Šetina, rezervni poročnik 52. pešpolka in Alojzij Šetina, artilerijski instruktor na Nj. Vel. monitoriju „Temes“, oba na južnem bojišču. Prvi leži v bolnišnici v Novem Sadu, drugi v Petrovaradinu. Oba sta sinova nadučitelja Franca Šetine v Črnomlju.

Padel. Nekateri listi poročajo, da je padel na bojišču tudi dr. Majerle, poštni uradnik v Trstu, starejšina kat. slov. akad. društva „Danica“. Vest o smrti dr. Majerla še ni potrjena. Dr. Majerle je doma blizu Dobljč.

Med ranjenci je Anton Dragovan iz Dol. Lokvice, znana gostilna pri Jakleviču.

Dopisi.

Iz Dobrnica. Dne 1. t. m. se je vršil v Ljubljani vojaški nabor, pri katerem je bilo iz naše občine potrjenih 21 fantov. Večina so „Orli“, pa tudi krepka grla pevskega odseka. Bog jim daj srečo tudi v novem stanu!

Ranjenci v Novem mestu.

Preteklo soboto je došlo v Novo mesto iz severnega bojišča zopet okoli 100 ranjencev. Večinoma so Ogri, nekaj Poljakov, par dajemojstrov in 5 Slovencev.

Ranjencem so v bolnici prav lepo postregle novomeške narodne gospe pod spretnim vodstvom gosp. Jakobine dr. Žitkove. Kar se je pri prejšnjih sprejenih zagrešilo se je to pot temeljito popravilo. Vsi ranjenci so dobili dovolj krepke hrane, kakor tudi dovolj pijače in tobaka poleg raznih drugih drobnarij. Kakor čujemo bo treba novomeškim gospem še dostikrat ob takih prilikah zopet tako lepo pokazati svojo požrtvovalnost.

Med temi ranjenci so sledeči Slovenci: Alojzij Sturm, 1890, Kobarid, Primorje; Gvidon Barle, 1885, Pazin, pristojen Novo mesto; Ivan Štrukelj, 1883, Peržan št. 7, občina Št. Vid nad Ljubljano; Jožef Progar, 1887, Dolenja vas, občine Mirnapeč; Jožef Bitežnik, 1886, Ravne, občina Bate pri Gorici.

Najnovejša poročila.

Marmaros-Sziget zopet naš; Rusi so bili poraženi.

Pri Uszoku v dvadnevni bojih premaganih Rusov dosedaj pokopanih nad osem tisoč.

Na severu se Rusi umikajo in se hočejo izogniti bitki. Ruse naši premagali pri Tambuzegu in Sandermierzu.

Nemci v guberniji Suwalki in blizu Ivangoroda vjeli zopet 7600, med Opatovom in Ostrovicom pa 3000 Rusov in zavzeli ruski Taugen.

Francosko brodogradje obstreljuje naš Kotor — brezuspešno.

Nemci že obstreljujejo notranje utrdbe in mesto Antwerpen samo; belgijska vlada zbežala.

Pred Čingtavom vrgli Nemci Japonce nazaj.

Gospodarstvo.

Priprava vina in kipeenje.

V trgovini poznamo belo in črno, pri nas na Kranjskem in v nekaterih sosednjih deželah tudi rdeče vino, ki ga imenujemo tudi cviček.

Pri belem vinu se dandanes zahteva svetla, rumenkasto zelena barva in mil, ne trpek ali zagaten okus.

Oboje se da doseči le s pravilnim ravnanjem z grozdem, moštom in vinom. Za napravo takega svetlega in milega belega vina jemljemo le belo ali svetlordeče barvano grozdje, ga zmeljemo, takoj iztisnemo (sprešamo) ter pustimo mošt še-le v sodu pod kipelno veho kipeeti. Da dosežemo še bolj svetlo barvo in bolj čisto kipeenje, mnogi še sode, predno mošt vanje v svrhu kipeenja napolnijo, nekoliko zažveplajo (1 azbestni trak žvepla na 2 do 4 hl mošta.) Ta novi način pripravljavanja vina, ki je povsod v naprednih vinorodnih deželah v navadi, priporočam zlasti za boljša vina iz finejšega grozolja. Takemu vinu vzame sicer kipeenje na tropu ves žlahten duh in okus.

Oprešane surove tropine porabimo lahko za napravo domače pijače. V to svrhu jih natlačimo v kad in polijemo nekoliko z vodo in v treh ali štirih dneh, ko tekočina že močno kipi, jih oprešamo.

Če vzamemo vode več, moramo dodati primerno množino (6 do 12%) sladkorja. Na ta način dobimo dobro domačo pijačo za posle in delavce, ki postane še boljša, če jo pri prvem pretakanju vina zabelimo z drožmi, ki se naberejo v kipelem vinu.

Kdor hoče pridelati nekoliko bolj trdo ali, kakor pravijo veščaki, bolj krhko vino, ker ima zanj odjemalce, ta naj vseeno ne pusti vina v kadi na tropu kipeeti, ampak naj dene nekaj, in sicer približno eno dvajsetino do eno desetino vsega mošta v sodu, svežega, rebljanega (odpecljanega) tropa dobre vrste grozolja skozi vratca v sod, vratca zapre, skozi veho pa sod z moštom (seveda ne prav do vrha) zalije in pusti, da vse skupaj pokipi pod kipelno veho, ki se pa ne sme s tropom zamašiti, ker bi sod sicer počil. S tem bo dosegel, da bo vino sicer bolj krhko in vendar ne bo imelo onih napak, kakor če kipi v odprtih kadi na tropu.

Ta način kipeenja priporočam zlasti pri nizkih dolenjskih moštih iz slabših domačih sort grozolja, ki imajo navadno malo sladkorja in malo ekstrakta (izvlečka) in dajejo, po „novem“ načinu pripravljena, bolj plehko vino.

Kdor se pa ne more stare navade naenkrat otresti in hoče vendar pustiti tudi bel mošt v kadi na tropu kipeeti, ta naj vsaj grozdje poprej reblja (odpeclja) in ga nikakor ne pusti dlje kakor 24 ur v kadi na tropu kipeeti. Pri tem naj pazi zlasti na to, da trop ne stoji dolgo na vrhu in da se ne segreje.

Če hočemo pridelati črnino, mora seveda že zaradi barve kipeeti mošt nekaj časa (4 do 5 dni) na tropu, pri tem je treba, da grozdje odpecljamo (rebljamo) in da skrbimo za to, da se trop ne segreje, kar se zgodi z vednim pomakanjem tropa (klobuka) v mošt.

Še bolje je, ako kipi črnina s tropom vred v zaprti francoski kadi ali v s kipelno veho zaprtem, pokonci stoječem sodu z vratcami, kjer ne more zrak do tropa. Ko dobi črnina dovolj barve, to je po preteku 4 do 5 dni, se izpreša in kipi potem mošt sam zase v sodu pod kipelno veho do konca.

Cviček imenujemo na Kranjskem svetlordeče kislato vino, ki je pri nas, zlasti v Ljubljani, na Gorenjskem itd. sicer zelo priljubljena pijača, ki pa zunaj dežele nima prav nobene trgovske vrednosti.

Podlaga temu vinu je domača vrsta kavščina ali žametasta črnina. Te vrste vina pridelujejo zlasti v krškem in ko-

stanjeviškem sodnem okraju, manj v novo-meškem, kjer prevladuje že belo vino.

Cviček pripravljajo navadno iz mešanega grozolja, to se pravi, iz črnega in belega grozolja. Vsakega se vzame približno polovico. Grozdje se zmasti in se pusti približno dva do tri dni v kadi kipeeti, nato se iztisne in mošt kipi v sodu naprej.

Kdor hoče pridelati dober cviček, ta naj grozdje odpeclja (reblja) in ga pusti samo dva do tri dni v kadi kipeeti, pri tem pa naj se ravna po navodilih, danih pri napravi črnine.

Raba kipelnih voh pri kipeenju mošta je zelo priporočljiva. Pod kipelno veho mošt bolj pravilno kipi in vsled izhlapevanja skoraj nič ne izgubi ter ni tako pokvarjenju izpostavljen kot pri odprtem kipeenju.

Da se pridelava stanovitno vino, je treba, da mošt pravilno in dobro pokipi. K temu se potrebuje pred vsem pravilno toploto.

Kadar je v trgatvi mrzlo vreme, kar je zlasti na Dolenskem pogostoma, je treba s trgatvijo počakati, da se zrak in grozdje nekoliko segreje. Trga se torej še-le od 10. ure naprej. Če pa ni časa čakati, potem je treba mošt v kleti segreti, da se spravi na pravilno kipelno toplino (vsaj 12°R, to je 15°C).

V to svrhu se segreje, bodisi v kotlu ali loncu nekaj mošta in se gorak izlije v ostali mošt v sod ali v kad. Tam se vse premeša in se s toplomerom, ki bi si ga moral za nekaj desetice vsak vinogradnik nabaviti, preskusi, ali ima mošt pravilno kipelno toplino. Če ne, se to segrevanje še enkrat ali večkrat ponovi.

Dalje je skrbeti za to, da je tudi klet zadosti gorka. Če ni, se v njej po potrebi tudi zakuri.

Zelo važno pa je, da se klet, kjer mošt kipi, ozir. da se kipeči mošt naglo ohladi, kar je ob mrzlih jesenskih nočeh v naših slabih dolenjskih zidanicah zlasti pri hudi burji prav lahko mogoče.

Če je zunaj mrzlo, je torej treba v kleti okna zapreti in klet zračiti še-le tedaj, kadar je zunanja toplina enaka notranji.

Če se mošt med kipeenjem naglo ohladi, kar se posebno lahko zgodi, če kipi v majhni posodi, se kipeenje ustavi. Mlado vino ostane deloma še sladko in je — zlasti če je bolj šibko — podvrženo raznim boleznim, posebno pa vlačljivosti.

Tudi prevelika gorkota ni dosti prida. Pri visoki toplini se vrši vrenje jako burno, ogljikova kislina odhaja v velikih mehurčkih iz kipečega mošta, jemlje s seboj deloma tvoreči se alkohol, zlasti pa uhaja z njo fini duh vina. Če se toplina zviša nad 25 do 30°C, se kipeenje kmalu ustavi in nastane nevarnost, da začne vino cikati, zlasti če ima zrak do njega pristop, kar je posebno v odprtih kadi lahko mogoče. Zato v odprtih kadi več dni na tropu kipeče vino rado cika.

Uvaževati moramo tudi, da se mošt med kipeenjem sam od sebe, vsled kipeenja, močno segreje, in sicer tem bolj, čim več skupaj ga kipi. V velikih sodih (30 do 40 hl in več) se lahko segreje za 5 do 10°C. V takih sodih torej začetna kipelna toplina ne sme znašati 15°C (to je 12°R), sicer bi se kipeenje vsled prevelike gorkote lahko ustavilo.

Pri pravilni toplini traja prvo, burno kipeenje mošta 6 do 10 dni in potem mošt še mirno dokipeva kakih 6 do 14 dni.

Ko je burno kipeenje ponehalo, je najbolje, da kipelno veho snamemo in sode z drugim enako ali še bolj pokipelim moštom do vrha zalijemo in jih potem zopet s kipelno veho zamašimo. S tem preprečimo razkrajanje beljakovin, ki je z njimi v obliki pen burno kipeč mošt doge v sodu omočil.

Nato pustimo vino pri miru, dokler se, vsaj deloma ne učisti, potem pa ga, navadno meseca decembra, prvič pretočimo, da ga ločimo od lahko gnijočih in smrdelih

drož. Droži vržemo, kakor že rečeno vse v petijot (domačo pijačo), tam jih s petijotom dobro premešamo in po preteku kakih treh tednov pretočimo tudi petijot. Potem porabimo drože še-le za kuhanje žganja.

B. Skalicky.

Tržna poročila.

Praščja kupčija v Novem mestu je bila na zadnji sejmici v pondeljek, dne 5. t. m. živahna. Praset je bila polna Loka. Voz pri vozu v gosti gnječi. Pa tudi kupcev je bilo veliko, tako, da se je precej prodalo. Cena je bila pa nizka. Osem tednov stara praseta so se dobila tudi po 28 K par! Ljudje po šentjernejskem polju imajo letos vsled toče malo krompirja, malo korenstva in presnine, prireje na prasetih pa dosti. Zato jih morajo oddajati tudi za nizko ceno. Tudi po drugih krajih se je pridelalo letos manj krompirja in korenstva, vsled česar se je bati, da bo trpela naša praščjareja.

Cena goveje živine se je od zadnjič dvignila. Na zadnji sejmici 5. t. m. se je prignalo zelo veliko živine in lepih volov. Prišlo je tudi dosti kupcev iz domačih krajev, tako, da je bila kupčija precej živahna. Kupovali so se voli po 90 h do 1 K za kilo žive teže. Na novomeški postaji se je naložilo ta dan 7 vagonov volov. Upati je, da bo cena tudi naprej dobra.

Cena žita se je od zadnje poti zopet vzdignila, tako, da znaša za 100 kg pšenice že 36 do 38 K. Podražila se je pa tudi pri rži, ječmenu in ovsu. Najbolj pa pri krušnem žitu. Lahko se trdi, da je cena pšenice za dve tretjini svoje prejšnje cene, odkar je pričela vojska, kajti poskočila je od 24 K celo na 38 K. Pri vsem tem pa manjka blaga, manjka zlasti pšenice, tako, da jo težko dobe mlinarji in peki in da utegne v kratkem zmanjkovati moke in kruha, če se te razmere ne obrnejo na bolje. Res je, da vojna veliko moke potrebuje, ali res je tudi to, da delajo pretirane cene veliki žitni trgovci s tem, da tiščijo žito v svojih bogatih zalogah in da pričakujejo še ugodnejših časov za svoja dobičkanosna podjetja. Zato je pa zadnji čas, da se za žito meja odpre, da se carina na žito odpravi in da se na ta način premaga škodljive judovske špekulante. Potrebno je pa tudi to, da se postavno določijo tiste cene, do katerih se sme žito in moka prodajati, da ne bo treba najprej pri kruhu stradati. Vsaka stvar do gotove meje! Sedanje cene so pa previsoke, tako, da jih

ne zmorejo srednji in nižji stanovi mestnih prebivalcev, ki so naši najboljši odjemalci in za katere je treba tudi skrbeti. Pametno bo tudi to, da se odpravi tista dolga vrsta številčk pri pšenični moki, menda od 0 do 8, in da se pšenična moka prodaja v 2 ali 3 številkah, kar popolnoma zadostuje v sedanjih težkih časih. R.

Gospodarske drobtine.

Kmetijska podružnica novomeška se je obrnila na vsa županstva v okolihu zaradi razglašene o oddaji in skupni naročitvi umetnih gnojil. Dotična okrožnica se je tako glasila: Kmetijska podružnica bo tudi letos skupno naročevala umetna gnojila potrebna za travnike, deteljišča in druge sadeže in bo oddajala za jesensko gnojenje rudninski superfosfat in kalijevo sol. Ker se je treba za umetnimi gnojili pravočasno preskrbeti, se sprejemajo naročila zadnji čas do 20. novembra t. l., na kar se gospodarji opozarjajo. Potrebno je, da naša zemljišča tako dobro obdelujemo in gnojimo kakor druga leta!

Namesto Tomasove žindre. Letos ne bo dobiti žindre. Namesto žindre moramo jemati superfosfat, kakoršnega smo začeli rabiti za ajdo, ali pa kostno moko. Rudninski superfosfat ima 14% v vodi raztopne fosforove kisline in stane v Ljubljani po 7 K 100 kg. Kostna moka ima več fosforove kisline v sebi, poprek še enkrat toliko, a je težje raztopna. 100 kg stane 10 K v Ljubljani.

Močna krmila za molzne krave so potrebna povsod tam, kjer hočemo kaj več uspeha imeti z mlekarstvom, zlasti v tem slučaju, če moramo tudi slamo pokladati in če gre mleko dobro v denar. Prav dobra močna krmila so lanene, orehove in sezamove tropine, ki se dobe pri kmetijskih družbi v Ljubljani po 20 do 22 K 100 kg.

Paša za prašiče. Potrebno krmo za zimo je letos na moč hraniti. Sedaj naj se pa izkorišča paša, kolikor se da in dokler je mogoče. Plemene svinje naj se pasejo po deteljiščih in pašnikih noter do zime.

Želod za prašiče. Kjer je po hrastini kaj več želoda, naj ga gospodarji nabirajo in porabijo za prašiče. Priporočam se letos posebno tudi paša po takih gozdih. Na ta način si lahko prihranimo drugega žita, zlasti turšice, ki smo jo vajeni dajati pitanim prašičem.

Loterijske številke.

Trst, 7. oktobra 60 43 53 71 8

POJASNILO.

88-22

Ker krožijo govornice, kakor da bi preselila svojo trgovino s klobuki za dame v Ljubljano, vljudno naznanjam, da sem sicer prevzela v Ljubljani na Mestnem trgu št. 7 prodajalno s klobuki, toda vkljub temu bodem v Novem mestu trgovino s klobuki nespremenjeno nadaljevala in to še celo v popolnejši meri. — Postregla bodem vsestransko točno in okusno in tudi po zmernih cenah.

V trdnem zaupanju, da mi ohranijo vse častite dame tudi nadalje svojo dosežanje naklonjenost, priporočujem se veseloštopovanjem

NOVO MESTO, 25. septembra 1914.

P. Barborič.

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4³/₄%

1-0-26

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.